

Remissvar på Skolbibliotek för bildning och utbildning, SOU 2021:3

Diarienummer: U2021/00554

Kungliga biblioteket (KB) yttrar sig härmed över *Skolbibliotek för bildning och utbildning*, SOU 2021:3.

KB välkomnar och instämmer i många av utredningens förslag samt stödjer de föreslagna författningsförslagen. KB vill framföra några kommentarer och önskar förtydliganden kring vad som avses på några punkter.

1.1 Förslag till lag om ändring i bibliotekslagen (2013:801)

KB vill kommentera de föreslagna ändringarna i §11 i bibliotekslagen enligt följande.

KB ser en risk för att det kan bli en otydlig ansvarsfördelning mellan utbildningssektorn och kultursektorn om KB å ena sidan ska sköta uppföljning av skolbiblioteksplaner, och skolverket å andra sidan samtidigt ska ansvara för skolbiblioteksutveckling.

1.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

KB tillstyrker föreslagna ändringar i skollagen.

4.6.1 Förslag (Utredningens förslag och bedömningar/Erbjuda alla elever ändamålsenliga skolbibliotek)

KB tillstyrker utredningens förslag att skolbiblioteksverksamheten främst ska erbjudas eleverna på den egna skolenheten.

Förslaget bör kompletteras med skrivningar kring särskilda skäl, där skolbiblioteksverksamheten i stället organiseras genom att skolan samverkar med ett folkbibliotek. Som utredningen nämner kan möjligheten till samverkan bidra till att även elever på mindre skolor får tillgång till en kvalitativ biblioteksverksamhet och ett brett och varierat bestånd. Det är emellertid viktigt att samma regler gäller för all skolbiblioteksverksamhet, oavsett om den organiseras i samverkan eller på den egna skolenheten.

KB tillstyrker utredningens förslag om att skolbiblioteken ska vara bemannade.

KB tillstyrker utredningen förslag om att alla skolhuvudmän, även enskilda, ska anta skolbiblioteksplaner. KB menar att biblioteksplanerna på ett positivt sätt kan involvera lärare och rektorer i skolbiblioteksverksamheten.

KB anser att det räcker med en biblioteksplan per skolhuvudman och att planen sedan konkretiseras i respektive skolas systematiska kvalitetsarbete. Det riskerar att bli parallella verksamhetsplaneringar för skolorna annars. KB vill dock påpeka att det innebär ett stort antal biblioteksplaner. Om dessa ska följas upp på liknande sätt som de kommunala biblioteksplanerna, måste ansvarig myndighet få erforderliga resurser för uppgiften.

KB vill lyfta fram att samråd med nationella minoriteter i framtagandet av biblioteksplanerna bör skrivas fram. Skolbiblioteket har en central funktion i att stödja läsningen på de nationella minoritetsspråken och bör därför särskilt uppmärksammas i propositionen.

4.1.7 Allmänna råd

KB anser att det bör tillföras en punkt om hur nationella minoriteter ska kunna ges inflytande i skolbibliotekets verksamhet, i avsnittet om allmänna råd i det systematiska kvalitetsarbetet. Det bör utformas särskilda råd om hur elever med fjärrundervisning tillförsäkras skolbiblioteksfunktion kopplat till det språk de erhåller undervisning i. Fjärrundervisning är vanligt förekommande i just modersmålsundervisningen i nationella minoritetsspråk och bör därför särskilt uppmärksammas. Huvudmannens ansvar att tillhandahålla skolbiblioteksfunktionen för elever med fjärrundervisning behöver vara otvetydig oavsett om det endast gäller en elev.

5.7.1 Förslag (Utredningens förslag och bedömningar/Tydliggöra former för samverkan om skolbiblioteksverksamhet)

KB tillstyrker förslaget om att en skolhuvudman får, om det finns särskilda skäl, organisera skolbiblioteksverksamhet i samverkan med ett folkbibliotek eller med ett skolbibliotek på en annan skolenhet (se kommentar till 4.6.1).

KB tillstyrker förslaget om att samverkan med ett folkbibliotek, eller med en skolenhet inom en annan skolhuvudmans organisation, ska regleras i en skriftlig överenskommelse.

KB avstyrker utredningens förslag om att överenskommelserna ska anmälas till KB. En sådan lösning harmoniserar inte med KBs roll och uppdrag. KB saknar dessutom sanktionsmöjligheter när det gäller överenskommelser (se även KB: svar nedan 8.1.4)

KB anser att utredningen missbedömer omfattningen av det antal överenskommelser som årligen behöver skrivas och därmed tas om hand av den part som får uppdraget. Det skulle innebära en oproportionerligt stor administrativ börda.

7.4 Utredningens förslag (Samla in och utforma användbar statistik om skolbibliotek)

KB tillstyrker utredningens förslag om ett kommande samarbete mellan Skolverket och KB kring frågor om hur skolbiblioteksstatistiken kan utvecklas. Vad som dock saknas i utredningens förslag är hur utvecklingen ska finansieras. KB bedömer inte att ett utvidgat statistikinsamlingsuppdrag ryms inom nuvarande finansiering.

KB vill påpeka att det finns flera metoder att använda för att uppnå de målsättningar med utvecklingen som utredningen beskriver, men alla metoder innebär att mjukvaruutveckling och registerutveckling på något sätt måste göras, t.ex. utveckling av möjligheterna för automatisk överföring via API från biblioteksdatasystem till KB:s statistikdatabas eller utveckling i syfte att samla in kvalitativa data. Det går därmed att välja olika ambitionsnivåer i syfte att uppnå utredningens målsättningar.

8.1.3 Skolbiblioteksverksamhetens innehåll, styrning och målgrupp

KB tillstyrker förslaget om att förtydliga att ansvaret för skolbiblioteken ligger hos huvudmannen, genom att införa en definition av vad ett skolbibliotek är samt ett klagörande av syftet med verksamheten.

KB instämmer i att skolbiblioteken främst bör vara ett ansvar för skolan och att skolbiblioteksverksamheten organisatoriskt och personalmässigt därmed är en uppgift för skolan. Samtidigt vill KB betona att samverkan med den omgivande biblioteksverksamheten, främst folkbibliotek och regional biblioteksverksamhet förstärker verksamheten och utvecklingen av det allmänna biblioteksväsendet sammantaget. Det kan förtydligas i förslaget.

8.1.4 Samverkan och samarbete om skolbiblioteksverksamhet

KB ställer sig bakom utredningens grundinriktning att skolbiblioteksverksamheten ska erbjudas eleverna på den egna skolenheten. Som redan nämnts ovan (se kommentar till 4.6.1), bör dock inriktningen kompletteras med att om det finns särskilda skäl kan skolbiblioteksverksamheten i stället organiseras genom att skolan samverkar med ett folkbibliotek. KB delar uppfattningen om att skolans samverkan med ett folkbibliotek, eller med en skolenhet inom en annan skolhuvudmans organisation, ska regleras i en skriftlig överenskommelse (se även kommentar till 4.6.1).

8.1.5 Kompetenshöjande insatser från högskolor och universitet

KB tillstyrker förslaget kring en tillfällig uppdragsutbildning, Vidareutbildning av lärare för skolbiblioteksverksamhet, VALS.

KB instämmer i att bemannade skolbibliotek är en förutsättning för en kvalitativ skolbiblioteksverksamhet. Strävan ska alltid vara att så långt det är möjligt ha fackutbildade bibliotekarier anställda. Svårigheten är att uppnå likvärdighet över landet och därför kommer även fortsättningsvis samverkan med närliggande folkbibliotek vara av betydelse. En fortsatt satsning på nationella digitala bibliotekstjänster blir framgent allt viktigare som stöd för biblioteksverksamheten

8.4.3 Konsekvenser för statliga myndigheter och statliga skolhuvudmän

Finansiering av tillkommande utgifter för nya uppdrag

KB har inga synpunkter i stort på den kostnadsberäkning som är gjord. KB påtalar dock att om KB tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna ska följa upp samtliga skolbiblioteksplaner i landet så innebär det ett kraftigt merarbete som behöver tillföras ytterligare medel. Om regeringen trots KB:s avstyrkan väljer att gå vidare med förslaget om att överenskommelserna ska anmälas till KB, krävs förstärkt finansiering. Utöver ovanstående kommer det även behövas en förstärkt finansiering för den statistikutveckling som utredningen föreslår.

Beslut i detta ärende har fattats av riksbibliotekarie Karin Grönvall efter föredragning av enhetschef Oskar Laurin.

Karin Grönvall
Riksbibliotekarie

Oskar Laurin
Enhetschef

Det här protokollet har signerats elektroniskt, därför saknas namnunderskrifter.
--

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign